

Za zadovoljevanje večine skupnostnih potreb narodu zadostuje lastna državna oblast. Za zadovoljitev nekaterih širših potreb, ki niso kulturno specifične, stopajo narodi v medsebojno pogodbeno povezavo, v smislu katere nastajajo skupne večnarodne zveze in ustanove, katerih pristojnosti, sestava in poslovanje se razvijajo v pogodbeno določenih okvirih.

Ciril A. Zebot

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Novejši družbeni in politični razvoj v Jugoslaviji se giblje v smeri naraščajočega pritiska za uveljavljanje izvirne suverenosti republik. Pritisk v tej smeri je zaradi izrazitih kulturnih posebnosti ter kričnega gospodarskega izkoriščanja in zaposlavljanja posebno močan in vztrajen v Sloveniji. Ta razvoj narekuje tudi Slovincem v svetu, da podprejo novo slovensko državno in demokratično uveljavljanje.

Ciril A. Zebot

LETNIK XX. — VOLUME XX. 1. JULIJ. - 1. AVGUST 1969 Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave. Toronto, Ont. Canada. ŠTEVILKA 7.— 8. — NUMBER 7.—8.

MISLI OB DVAJSETLETNICI "SLOVENSKE DRŽAVE"

Dvajsetletnica SLOVENSKE DRŽAVE-mesečnika, ki ga izdaja Slovenska Narodna Zaveza v Kanadi, je dosežek, ki zasluži posebno pozornost vseh Slovencev. SLOVENSKA DRŽAVA je edini list, ki ga je ustanovila povojna slovenska emigracija v Severni Ameriki. Toda ta obletnica je mnogo več kot samo redek primer požrtvovalne vztrajnosti na težavnem področju slovenskega izseljeniškega tiska.

List SLOVENSKA DRŽAVA so ustanovili trije slovenski idealisti v Chicagu - dva študenta in en delavec, da bi v politično skoraj brezupnem povojnem razdobju ohranili živ spomin na pionirski napor profesorja Lamberta Ehrlicha za uresničenje stoletnih težanj in upov slovenskega naroda po svoji lastni državni vladi, prek katere bi Slovenci sami upravljali svoje skupne zadeve ter se enakopravno dogovarjali za koristno politično in gospodarsko sodelovanje z drugimi narodi v svojem sosesstvu.

Nekateri priložnostni sestavki v SLOVENSKI DRŽAVI, še bolj pa neprijazna kritika tistih, ki jih zapušča usoda slovenskega naroda v drugi

svetovni vojni še ni bila izučila o naravni pravici in zgodovinski potrebi slovenske suverenosti, sta dolgo pripravljala videz, kot da je načelo slovenske državnosti, ki ga je zastopal list SLOVENSKA DRŽAVA, bilo istovetno z neko vase zaprto, avtarkično-osamljeno Slovenijo brez ozira na njeno širše zemljepisno-politično okolje in konkretne zgodovinske možnosti. To je bilo zmotno prikazovanje.

Ko je v začetku trojne okupacije leta 1941 profesor Ehrlich predložil zasnovo podtalne slovenske vlade, je imel pred očmi predvsem takratni imperativ za takojšnjo moralno ureditev in politično orientacijo osamljenega, razkosanega, zasedenega in totalno preganjanega slovenskega naroda. S takrat še odmaknjenega vidika nepoznanih bodočih razmer v slovenskem sosesstvu po pričakovani zavezniški zmagi je Ehrlichov predlog podtalne slovenske vlade na začetku okupacije puščal odprte različne možne variante za dokončno afirmacijo slovenske države v povojni Evropi. Ena izmed predvidenih možnosti je na primer bila zedinjena

Slovenija s Trstom kot neke vrste jadranska "Svica" med srednjo, jugovzhodno in zahodno Evropo.

Politični izid vojne v vzhodnem delu Evrope je poleg stalinističnega političnega in gospodarskega sistema prinesel tudi nastanek druge Jugoslavije, v kateri je Slovenija zopet ostala brez Trsta in Koroške, dobila pa je državno-pravno status suverene republike "s pravico do oцепitve". To povojno priznanje suverenosti nove slovenske republike je dolgo časa ostalo le na papirju, ko je tudi Jugoslavijo popolnoma obvladovala centralistična diktatura stalinistične zvrsti.

Toda novejši družbeni in politični razvoj v drugi Jugoslaviji, posebno po izločenju Aleksandra Rankoviča, se giblje v smeri naraščajočega pritiska za uveljavljanje izvirne suverenosti republik. Pritisk razvijajočega se javnega mnenja v tej smeri je zaradi izrazitih kulturnih posebnosti in kričnega gospodarskega izkoriščanja in zaposlavljanja posebno močan in vztrajen v Sloveniji, vseslovensko protestno gibanje se je dramatično zaostro, ko je "federacija"

17. julija letos zadržala slovensko vlogo za že dogovorjeno posojilo Mednarodne Banke za modernizacijo slovenske tranzverzalne ceste Šentilj—Nova Gorica. Poleg tega se vzporedno z uveljavljanjem izvirne slovenske suverenosti tudi že močno pojavlja pritisk za pluralistično demokratizacijo slovenske družbe in oblasti.

Spreminjajoče se slovenske razmere in iz njih potekajoče nove razvojne možnosti v Sloveniji narekujejo tudi Slovincem v svetu, da podprejo novo slovensko državno in demokratično uveljavljanje. Ker so Slovenci v svetu prosti treh osnovnih omejitev, ki v Sloveniji zavirajo ne le tek, temveč tudi odprto preučevanje problemov osvobodilnega razvoja (še vedno močan jugo-centralizem iz zveznega središča v Beogradu; partijsko politično nadzorstvo nad Slovenijo in njenim tiskom; ter zakulisni protirazvojni pritiski od strani staropartijskih skrajnežev), morajo pomagati slovenskemu razvoju predvsem s svobodnim umskim osvetljevanjem konkretnih potreb, težav in možnosti

pospešnega uveljavljanja slovenske državne enakopravnosti in pluralistične demokratizacije.

V zvezi s to novo razvojno fazo slovenskega državnega in demokratičnega uveljavljanja se želim listu SLOVENSKA DRŽAVA ob njegovih dvajsetletnici še posebej zahvaliti za gostoljubnost, s katero mi je njegovo uredništvo od junija 1966 dalo priložnost, da sem na prenovljeni tretji strani lista mogel razvijati zasnovo svojih dveh knjig o SLOVENIJI VČERAJ, DANES IN JUTRI.

Ob zaključku teh spominskih častitk ob dvajsetletnici prvega povojnega glasnika slovenskega državnega cilja bi rad izrazil še željo za bodočnost. Čeprav je list sedaj namenjen predvsem posebnim potrebam slovenskih naseljencev v Kanadi, naj bi SLOVENSKA DRŽAVA—že s samo ohranitvijo svojega dvajsetletnega imena kot izvirnega simbola danes domala že vsem Slovincem skupne državnega hotenja—tudi v tem novem zgodovinskem razdobju ostala zanesljiv svetilnik k še nedoseženemu cilju enakopravne slovenske države. Ciril A. Zebot

OB ROBU — ZA DVAJSETLETNICO . . .

20 let človekovega življenja ni kratka doba. 20 let življenja našega lista, povezanega s vsemožnimi težavami in zaprekami, se mi zdi kot že dosežena njegova polnoletnost. To njegovo polnoletnost zadnje čase doživljamo z njim mi vsi, ki smo bili in smo še z njim na ta ali oni način povezani. Vsi, prav vsi mu želimo življenja, — saj njegova vloga, — vloga klicarja, budilca in opominjalca, — še ni končana, njegova ideja še ni uresničena. Toda z vero v Boga in idejo bo ta končni cilj tudi dosežen. Volje, trdne volje, ki bregove prestavlja, — je treba in ta cilj nam bo kočno dan — in dosežen.

Rad bi se na tem mestu zahvalil vsem sodelavcem in sodelavcem, ki na kakršenkoli način pomagajo pri realizaciji vsake številke! Vsem dopisnikom, poročevalcem, piscem člankov, pregledov ter kritik (proseč jih za sodelovanje še za bodoče), vsem onim, ki pomagajo pri upravljanju lista in še posebej vsem onim, ki skrbijo za odpravo lista — v 23 različnih držav sveta, kajti njih in vseh drugih delo je že leta sem od ustanovitve delo idealistov brez plačila, — ker sicer list na bi mogel izhajati. Zrtev, ki jo zna ceniti le oni, ki pozna pomen idealizma za narodno stvar!

Oddolžil pa bi se rad z besedo zahvale tudi vsem urednikom, ki so drug za drugim žrtvovali prosti čas za dobrobit lista. Zatenjši s prvimi in soustanoviteljem lista g. M. Geratiča, preko že pokojnega polkovnika g. Stanke Palčiča, dr. L. Leskovarja, g. I. Cerarja, dr. A. Kuka, dr. R. Čučješa in vsem ostalih članov uredniškega odbora. Vsem—ob dvajsetletniški številki lista — prisrčna hvala za pomoč, nasvete, sodelovanje in žrtvovanje, ki ste jih doprinesli za dobrobit lista!

V. Mauko, t.č. urednik S.D. in predsednik SNZ v Kanadi

Ob dvajsetletnici lista - čestitamo!

Washingtončani

"Slovensko državno gibanje v Argentini" in konzorcij "Smeri v slovensko državo" iskreno čestitata "Slovenski državi" ob njeni dvajsetletnici. "Slovenska država je bil prvi list, ki je imel pogum postaviti na čelo ime slovenske države. Mnogi so tedaj zmagjevali z glavnimi drugimi odkrito napadali. Danes je pa ideja slovenske suverenosti last celega naroda. "Slovenska država" ima pri tem gotovo veliko zaslugo.

Ko se veselimo njenega dvajsetletnega dela in žrtev, pozdravljamo in se zahvaljujemo njenim urednikom in sodelavcem, listu pa želimo najlepše bodočnost in čim prej uresničitev slovenske države.

Pavle Verbic **Vule Rupnik**

WILLIAM DENNISON
MAYOR
BYRN LLOYD
EXECUTIVE ASSISTANT

GREETINGS TO THE READERS OF "SLOVENSKA DRŽAVA"

As Mayor of the City of Toronto it gives me much pleasure to convey Civic Greetings to the Slovenian citizens of our community.

Toronto is grateful for the role which "Slovenska Država" - the only publication in the Slovenian language in Canada - has played in working with newcomers to give them a better understanding of Canadian affairs.

May I take this opportunity to express, on behalf of the Corporation of the City of Toronto, heartiest congratulations on the Twentieth Anniversary of publication of "Slovenska Država".

William Dennison
Mayor.

Za dvajsetletnico lista

Slovenska Država — čestitamo!

Prijatelji Slov. drž. gibanja iz Clevelanda

ONTARIO
OFFICE OF THE PRIME MINISTER AND PRESIDENT OF THE COUNCIL

Toronto, Ontario, August 6, 1969.

It gives me great pleasure to have this opportunity, on behalf of the people and the Government of Ontario, to extend very best wishes to the staff and management of Slovenska Država on this 20th anniversary.

I am sure that the circulation of news and information about Ontario in your newspaper is most helpful to those of Slovenian origin. We in this great province are proud of our Slovenian people whose talents and experience have made Ontario a richer and better place in which to live.

Thank you again for the space in which to compliment all of those who have associated with the production of this excellent newspaper.

John P. Roberts
John P. Roberts,
Minister of Social and Family Services

Department of Manpower and Immigration

Ministere de la Main-d'œuvre et de L'immigration

A message from the Minister of Manpower and Immigration

May I congratulate the editors and publishers of "Slovenska Država" on the successful completion of 20 years of service to Slovenes of Canada. In those years thousands of newcomers have gained a better understanding of Canadian affairs through your newspaper, and this has eased the difficult adjustment to life in a new country. In serving its public the newspaper has served Canada well.

Among the earliest of Slovenian immigrants to Canada was Rev Frederick Baraga, a missionary who came to work among the Indians of the Lake Superior region in 1830. His mastery of the language of the Ottawa and Chippewa Indians enabled him to publish important books on the language and a dictionary that is regarded even today as a standard work. For Indians he published prayer books and hymnals, and for missionaries sermons which are still in use today.

Rev. Baraga, first Bishop of the Sault Ste. Marie and Marquette diocese also worked among other European settlers who lived around the lakes, and in these works he contributed much to Canada's stature as a nation where people of many traditions can live in harmony and mutual respect.

Slovenes may be found almost everywhere in Canada and there are many other names which could be mentioned in paying tribute to their contribution to Canadian life. They have established themselves on farms, in trades, factories, offices, schools, research institutions, the contracting industry, in the theatre and the arts. Their contributions have enriched Canada.

I am glad, therefore, to salute "Slovenska Država" on its 20th anniversary, and to wish it well in continuing to serve its public. Every newspaper has a difficult time in establishing itself, and it is a tribute to the editors and publishers of your newspaper that you have succeeded so well.

Allan J. MacEachen

• Slovenske škoftje so dobile letos 44 novomašnikov. Največ jih je iz knežkih družin (34), 9 iz delavskih in eden iz obrtniške.

• V Mariboru je umrl upokojeni profesor zgodovine Jan Sedivy. Poleg znanstvenih prispevkov je napisal tudi zgodovino Južnih Slovanov za srdenje sole in učbenik za učenje češčine. Bil je tudi zelo aktiven v ciril-metodijskem gibanju. Pogreb je vodil pomožni škof Grmič, v imenu Zgodovinskega društva se je poslovil od njega ravnatelj državnega arhiva v Mariboru Anton Leskovec, v imenu Apostolstva sv. Cirila in Metoda pa ljubljanski stolni dekan dr. A. Cepon.

DEPARTMENT OF SOCIAL AND FAMILY SERVICES
OFFICE OF THE MINISTER

August 1, 1969.

Mr. Vladimir Mauko, Editor, Slovenska Država, 646 Euclid Avenue, Toronto 4, Ontario.

Dear Mr. Mauko:

On the occasion of the 20th anniversary of Slovenska Država I extend my warm congratulations.

I have followed this publication through the years and commend all those associated with it for the excellent work being done in the discharge of its duty as a responsible publication.

I also take this opportunity of expressing my personal greetings to all its readers, and Canadians of Slovenian origin generally.

Yours sincerely,
John Yaremko
John Yaremko,
Minister of Social and Family Services

LEADER OF THE OPPOSITION — CHEF DE L'OPPOSITION

It is a great privilege for me to be able to contribute to "Slovenska Država" on the 20th anniversary of your publication. This paper occupies a special and necessary place in Canadian journalism and Canadian life. It assists newcomers to understand and adapt to Canada, and it helps your readers keep alive in Canada the important traditions of your people. Canada is different from every other country in the world, because we encourage people of different backgrounds to share a common Canadian citizenship and yet still respect their own historic traditions. It is newspapers like "Slovenska Država" which help us maintain the tradition of diversity which is one of the great strengths of Canadian life.

Ottawa 1969
Robert L. Stanfield

• Jugoslovanska poštna ura je izdala serijo lepih znamk, na katerih so upodobljene razne freske iz srednjeveških pravoslavnih samostanov.

• V Ljubljani je začela izhajati nova revija z naslovom: 2000 — Revija za krščanstvo in kulturno. Uredništvo je na Poljanski cesti 4. — fš

Ob 20 obletnici obstoja mesečnika "Slovenska Država", pošiljam uredništvu in upravi iskrene čestitke. Krepko najprej, dokler naš veliki cilj ne bo dosežen!

Mirko Geratič, prvi urednik SD.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates \$4.00 per year; 30c per copy
Advertising 1 column x 1" \$2.80

Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 4 \$, za Argentino 250 pezov, za Brazilijo 60 kruzicov, za Anglijo 20 šilingov, za Avstrijo 35 šilingov, za Avstralijo 2.50 avstr. L., za Italijo in Trst 800 lir, za Francijo 600 frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi „Slovenske poti“.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Toronto

• Pri župniji Marije Pomagaj v Torontu na Manning ulici je bil postavljen za župnika č.g. T. Zrnc, C.M., kateremu želimo obilo uspeha v "Gospodovem vinogradu" med Slovenci v Torontu.

• Dosedanji župnik č.g. Andrej Prebil, C.M., je odšel župnikovat med Slovence v Montrealu. Tudi njemu želimo na novem mestu polno uspehov pri delu za Slovence.

• "Letošnji katoliški dan" na slovenski cerkveni "farmi", ki je bil posvečen pokojnemu slovenskemu škofu A.M. Slomšku je bil zelo dobro pripravljen in je povsem uspel. O. A.M. Slomšku in njegovemu pomenu za slovenski narod je lepo govoril g. Stane Pleško ter mu za lepo namizanje misli čestitamo. Tudi ostale točke programa se odsevale misel ideje.

• "Slovenski dan", ki je bil napovedan za zadnjo nedeljo v juliju, je bil vsled dežja prestavljen za 2 tedna.

• Naše čestitke vsem tistim Slovincem, ki so pomagali pripraviti "Ljubljano" — Slovenski program — v prostoru "International Institute for Metropolitan Toronto" za program pod naslovom "Metro International Caravan", ki ga je organiziral "The Community Folk Art Council of Metropolitan Toronto", v dneh od 26. do 30. junija. Ves program je dolično uspel in bo slična prireditve — za daljšo dobo — tudi izvedena prihodnje leto. Slovenska predstavitev je žela lepo pohvalo in priznanje. Gotovo bi prišla še do večje veljave, če bi bila predstavljena v uradnih slovenskih prostorih in v večjem, res predstavnem prostoru, v sodelovanju z vsemi Slovenci. Vsem, še enkrat, ki so na kakršnikoli način pomagali ali sodelovali pri predstavitvi slovenskega življa, še enkrat prisrčne čestitke in hvala vam in še pogum — v bodoče!

• Doba počitniel! Kdo jih nebi užival, še posebno, če so zaslužene. Mnogo obiskovalcev — počitničarjev se zgleda pri Slovincih. Med drugimi smo imeli obiskovalce iz Chicaga, Clevelanda, Washingtona, — s severa, in juga — vzhoda in zahoda. Vsem, ki so se oglašili na upravi ali pri uredniku: hvala za obisk, — in še pridite!

Cleveland

• Na slovenski "Pristavi" Vse poletne aktivnosti so se v glavnem odigrale ne slovenski Pristavi. Bilo je na njej lepo številno piknikov. Med njimi dva piknika slovenske šole, piknik Korotana in Pristave, kakor tudi piknik Stajerskega kluba. Tako je lepo število Slovincem iz Clevelanda in okolice našlo svojo in veselo slovensko družbo.

• Dvorana „Hinka Lobeta“ .... Na Pristavi smo tudi, s primerno slavnostjo, dobili dvorano, ki je dobila ime: dvorana „Hinka Lobeta“. Tako se je Pristava poklonila in oddolžila svojemu, žal že pokojnemu, poborniku.

ANNIVERSARY MESSAGE TO „SLOVENSKA DRŽAVA“

Hearty congratulations to the editors, publishers and readers of „Slovenska Država“ on your twentieth anniversary.

Your newspaper has achieved much in helping newcomers gain a better understanding of their new country — Canada.

We, at the International Institute of Metropolitan Toronto, know how much it has meant to Canada and to Canadians to have this spirit of cooperation.

Together, we are building a truly great nation. We are also respecting and remembering the traditions of many other lands. We are building new Canadian traditions developed from the many heritages we possess.

May the next twenty years see prosperity and success and, above all, true happiness for each of us.

William L. Archer, Q.C.,
President,
International Institute of
Metropolitan Toronto.

MAJHEN KORAK — VELIK SKOK

Kake pol milijarde ljudi je bilo priča, ko je prvi človek prvič stopil na tuj planet.

Dolga pot od prvega duhovnega napora človeka, ko je prvič porabil pamet za rešitev kakšnega vprašanja, je privedla do dramatičnega trenutka, ko se je odtrgal od svojega naravnega okolja in vsaj nekaj časa — čeprav umetno preskrbljen z najnujnimi pogoji življenja — preživel na Luni in tako napravil prvi korak za ponovno in verjetno podaljšano potovanje po vesoljstvu in končno morda celo, prvi korak za bivanje na kakem drugem planetu kot na Zemlji. Neki komentator je izrazil mnenje, da je s tem korakom postalo človeštvo nesmrtno: ko bodo postali življenjski pogoji na Zemlji tako neugodni, da človek ne bo mogel več zdržati na njej, si bo med tem pripravil znosno okolje na kakem drugem planetu.

V dolgih urah doslej najdaljšega nepretrganega televizijskega programa je bilo slišati mnogo mnenj od prekipevaločega navdušenja do trpkoga kritiziranja — tako glede verjetnosti, da bi človek prenesel v vesoljstvo tudi vse napake z Zemlje (vojno in lakoto) kot tudi glede smisla tako velikanskih izdatkov, ki bi jih bilo možno porabiti za odpravo bede v Združenih državah in za pomoč deželam v razvoju. Mnogi so se tudi spraševali, kakšne bodo praktične koristi tega tako slavnega dejanja.

Tudi nemodirjana je lahko ugotoviti, da bodo posledice tega prvega koraka človeka na Luni predvsem duhovnega in psihološkega značaja.

Dejstvo, da sta dva astronavta gledala z Lune na Zemljo in da so toliko milijoni s pomočjo televizije sodoživljali to edinstveno doživetje, bo — posebno ob večkratni ponovitvi ponovnih doživljajev — nedvomno okrepilo željo delujoče silnice sodobnosti, ki nas rešujejo provincializma ter krepijo zavest, da smo vsi ljudje ena družina, tesno navezani drug na drugega in da bomo v bodočnosti ali živeli v medsebojni slogi in pomoči ali pa vsi propadli v sporih in sebičnosti.

V VSEH NEPREMICINSKIH, OBMENIT SE Z ZAUPANJEM DRUŽINSKIH IN PRAVNIH ZADEVAH NA:

CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR
The Simpson Towers 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-4004

"Slovenski državi" moje čestitke za dvajsetletnico!

WILLIAM L. ARCHER

923-1433

4 Bryce Avenue

Toronto

.SLOVENSKA NARODNA ZVEZA.

v Chicagu, Ill.

iskreno čestita k 20 obletnici izhajanja mesečnika "SLOVENSKA DRŽAVA" z željo, da bi bil dosežen cilj, ki ga list zasleduje:

Svobodna slovenska država.

Odbor

Družina Ludvika in Mare Jelenc,

2023 W. Coulter St., Chicagu

se pridružuje čestitkam k 20 obletnici izhajanja mesečnika "Slovenska Država". Bog daj, da bi bil cilj dosežen!

THE PROVINCIAL SECRETARY
AND
MINISTER OF CITIZENSHIP

August 5, 1969,

Mr. Vladimir Mauko,
Editor,
Slovenska Država,
1115 Bay Street,
Toronto 5, Ontario.

Dear Mr. Mauko:

I wish to extend personal greetings to yourself and the staff of "Slovenska Država" on the twentieth anniversary of the publication of your newspaper in Canada.

The ethnic press in Canada plays an important role in bridging many of the gaps between Canadian society and the special needs of immigrants to Canada, and "Slovenska Država" has acted for many years as a vehicle through which people of Slovenian background have been better able to adapt and adjust to their new Canadian environment.

All Canadians of Slovenian background should be proud of the fact that they have given much to the rich mosaic of Canadian life while at the same time retaining many of the distinctive qualities of Slovenian culture.

I commend you, then, for your involvement in the past, and hope that "Slovenska Država" will continue to provide a voice through which members of the Slovenian community may express their ongoing involvement in society as Canadians.

Yours sincerely,

Robert Welch, Q.C.,
MINISTER

Odslej naprej ne bo več zado voljen z imenom na nobenem področju — ne na duhovnem, ne na verskem in ne na družbenem. Vse oblike življenja, ki kakorkoli izražajo duha omejevanja svobode, slepe pokorščine, sinovske vdanosti, apela na hvaležnost, tu di dobromamernega paternalizma, pa naj se pojavijo na kate remkoli področju, odslej ne bodo več sprejemljive ne samo tistim, ki so že predčasno čutili utrip novega življenja, ampak tudi množicam.

Kot vse človekovo napredovanje v času tudi ta dozorelost ne bo uresničena povsod in naenkrat in ne v popolni meri. Kot je bila pogojena po mnogih razvojnih silnicah preteklosti in se je nakazovala že v mnogih pojavih, bo tudi v bodoče napredovala še v sunkih in med bolečinami. Ker je zvezana s svobodo, ki vedno dopušča tudi zlorabo, je ze-

o verjetno, da bo tudi to zorenje našlo v mnogih primerih na pota, iz človekovega življenja ne bodo zboljšala. Možno je tudi, da bo to za določeno dobo take zlorabe preloži celo zavrtelo kolo časa nazaj. Toda kakorkoli že bo človeštvo pletlo svojo pot v bodoče, prvi človekov korak na Luno bo ostal vidni mejnik med njegovo stroško dobo in zrelostjo.

R. Cuješ

GORJANC TRENIRA NEMSKE SKAKALCE

Iz Nemčije poročajo, da je slovenski trener g. Lojze Gorjanc podpisal pogodbo z nemškim smučarskim združenjem, ki velja za tri leta od 1. junija letos. Poznajo ga, da je Gorjanc priznan sedaj za najposobnejšega trenerja za smučarske skoke. Za dolgo potega pa se Nemci pogajajo z nekim trenerjem iz Norveške. —VA

POZOR ROJAKI! POTUJETE SKOZI RIM v DOMOVINO? Sprejem na letališču ali železnici, ogled Rima, prenočišče, domača hrana itd. vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Vinko A. LEVSTIK
Director in lastnik

Hotel "BLED" in Hotel-Penzion "DANILA"
Via S. Croce in Gesuralemme 40, Via L. Luzzatti 31
Roma, Tel. 777-102 Roma, Tel. 750-587

KAJ JE NAJBOLJŠE V KOZARCU?

ACADIAN

Kanadska družina dobrih likerjev

Rum - Acadian n "Seven Seas" čisti, lahek, temen — Gin "Acadian "De Luxe" Kanadski whisky - Acadian "Signature" Vodka - Acadian "De Luxe"

Acadian, vedno prvi na listi izbirčnih pivcev

(Tudi prvi na seznamih Ontario L.C.B.O. prodajaln)

ACADIAN DISTILLERS, BRIDGETOWN, NOVA SCOTIA

HOUSE OF COMMONS
CANADA

THE RT. HON. JOHN G. DIXON, P.C., M.P.

Through the medium of the "Slovenska Država", I extend my warm congratulations to all Canadians of Slovenian origin, who are making such a fine contribution to Canadian citizenship.

At the same time, I extend my congratulations to the Editor, Mr. Vladimir Mauko, and Staff of this newspaper, who are doing so much to bring about the integration of Slovenian newcomers into their new life as Canadians.

OTTAWA,

August, 1969.

From: Board of Control.

Controller Margaret, Campbell, Q.C.

Vice-Chairman and President of the Council

Mr. Vladimir Mauko,
Editor, Slovenska Država,
1115 Bay Street, Toronto 181, Ontario.

Dear Mr. Mauko:

May I join with all your other friends in congratulating you on the Twentieth Anniversary of Slovenska Država. You have been instrumental in doing that very important thing, trying to make our newcomers understand the Canada way of life and to help them to integrate as Canadians. This is a very serious responsibility and I am aware of it and you have fulfilled this responsibility with tremendous results.

May I say all the best to you and to the Slovenian people and the leaders of the Slovenian National Federation of Canada. God Bless.

Yours sincerely,

Margaret Campbell, Controller

Dr. Jože Zabkar — naslovni nadškof Virunuma

Papež Pavel VI. je imenoval dosedanjega stalnega opazovalca sv. Sedeža pri mednarodni ustanovi UNESCO v Parizu dr. Jožeta Zabkarja za apostolskega pronuncijata v Finskim in za apostolskega delegata v skandinavskih državah. Obenem ga je ime-

noval za naslovnega nadškofa nekdanjega mesta Virunum pri Gospe Sveti na Koroškem, ki je bil sedež katoliške škofije do preseljevanja narodov.

Dr. Zabkar, ki je končal vatiškansko diplomatsko visoko šolo, je bil nekaj časa uradnik v nunciaturi v Pragi ter v Leopoldvilu (Kinshasi) v Kongu, od 1. 1966 je pa deloval v Parizu.

SLOVENIJA VČERAJ, DANES in JUTRI

To je štiriintrideseto nadaljevanje nove "3 strani" Slovenske države, namenjeno sistematični analizi tekočega razvoja razmer v Sloveniji in Jugoslaviji pod rahlojočo se komunistično oblastjo. Nova stran se bo razvila v vrsto stalnih rubrik o pomembnih razvojnih silnicah slovenske stvarnosti. Posamezne rubrike bodo pisali strokovnjaki na dotičnih področjih z lastno avtorsko odgovornostjo. Ker je tisk v Sloveniji še vedno zaprt v tesne okvire, svetovni tisk pa omejen na bolj slučajnostno in površinsko poročanje o

tamkašnji razvoju, upamo da bo globlja analiza na tej strani dopolnila važno vrzel v dosedanjem prikazovanju sprememb, katerih pomembnost presega politične meje Slovenije in Jugoslavije. Uredništvo "Slovenske države"

"Samoupravljanje" iz Beograda: NEZASLIŠANO GOSPODARSKO IZIGRANJE SLOVENIJE

Prepotrebna modernizacija ceste Sentilj — Nova Gorica ni bila predložena za že dogovorjeno posojilo Svetovne banke.

Kakor da bi neprecenljivi gospodarski škodi za cinični nameček hoteli dodati še prezirljivo politično žalitev, so beograjski "zvezni" centralisti le s kratkim časopisnim sporočilom TANJUGA "obvestili" slovensko vlado in javnost o prikrivani protustavnosti odločitvi zveznega izvršnega sveta v Beogradu na seji v dneh 16. in 17. julija, da Mednarodni banki za obnovo in razvoj ne bodo predložili dokončne formalne vloge za posojilo od slovenske in zvezne vlade ter Svetovne banke že odobrena in dogovorjena in za začetno modernizacijo pripravljena odseka (Hoče — Levec in Postojna — Razdrto) osrednje slovenske ceste Sentilj — Nova Gorica.

Po kakem lednu popolne zaprepačenosti in sledečega upanja, da je Tanjugovo poročilo morda le bilo zmotno, je končno vsled uradnega molka iz Beograda po Sloveniji završalo in kot prirejski ogenj je vso Slovenijo zajel plamen ogorčenja in protestov.

Dne 31. julija se je sestala izredna sejo izvršni svet (vlada) slovenske republike, že prej in posledaj pa so se zbirali na protestne seje in sestanke odbori občin, političnih, gospodarskih in kulturnih organizacij širom Slovenije. Napovedana je bila tudi izredna seja vseh zborov slovenske skupščine.

Iz teh brezprimernih protestnih demonstracij po Sloveniji zveni skrajno ogorčenje in odločnost, da se tokrat Slovenija ne bo vdala. Objavljamo nekaj značilnejših protestnih izjav iz prvih treh dni demonstracij.

— da je Slovenija od vseh sredstev federacije, namenjenih za gradnjo cest v Jugoslaviji prejela v razdobju 1956-69 samo 3,4 odst. Pri tem pa je Slovenija izključno samo s svojimi sredstvi zgradila koprsko železnico, luko in vrsto cestnih odsekov, katerih gradnjo je zahteval vedno bolj naraščajoči promet.

— Slovenija je pokazal polno razumevanje tudi za druge projekte. Čeprav je bil prvi projekt že izgotovljen, smo na prošnjo prejšnjega ZIS čakali skoraj leto dni, preden smo ga predložili Mednarodni banki, da ne bi s tem kakorkoli oslabili zahteve za prvo Beograd-Bar, ki v tistem času še ni bila rešena.

— izvršni svet ugotavlja, da je spričo vsega povedanega sklep ZIS, od 16. in 17. 7. 1969.

čil v Sloveniji vzemirjenje, ogorčenje, občutke neenakopravnosti ter izigravanja, kar že ima zelo politično negativne posledice.

Na osnovi navedenega je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije sklenil:

1. o teh stališčih takoj obvestiti Zvezni izvršni svet z zahtovo, da o zadevi nujno ponovno razpravlja in uvrsti tudi projekta za odseka Hoče—Levec in Postojna—Razdrto v IV. posojilo pri Mednarodni banki za obnovo in razvoj.

2. da bo predložil Skupščini SR Slovenije na njeno prvo naslednje zasedanje v razpravo informacijo o položaju, ki je nastal v zvezi z modernizacijo ceste Sentilj — Nova Gorica in sklepom ZIS dne 16. in 17. 7. 1969.

Medtem je bil cestni sklad v stikih s strokovnjaki mednarodne banke ki so se najpovoljnejše izrazili o naših projektih. Se 16. julija tega leta pa je cestni sklad razpravljal z zveznimi organi o tem, kako naj pripravi gradivo za komisijo mednarodne banke, ki bo prišla preverjat gradivo za odseka Hoče—Levec in Razdrto—Postojna. Zatem pa je prišlo do sklepa zveznega izvršnega sveta, ki je sprejel spisek za četrti natečaj brez naših odsekov.

Se huje pa je to, da se je tukaj slovenska družba angažirala s težkimi milijardami za problem, ki ni samo slovenski, temveč predvsem jugoslovanski. Nato pa je pričel nekdo, ki je sklep najvišjega predstavniškega organa naše republike preprosto prezrl.

Postavlja pa se vprašanje, kakšna je vloga republike v tej federaciji če nek izvršni organ lahko onemogoči sklep njenega najvišjega predstavniškega organa.

Dr. Danilo Dougan je poudaril, da utegne sedanja prometna stiska na slovenskem prometnem križu povzročiti na mednarodnem turističnem trgu strah pred jugoslovanskimi cestami sploh.

Dougan je tudi vprašal, koliko

je dobila Slovenija od federacije za gradnjo cest v letih od 1955 do danes.

Alojz Zokalj mu je odgovoril, da je od vseh sredstev za infrastrukturne investicije v Jugoslaviji Slovenija v tem obdobju prejela 3 do 3,5 odstotka od 25 odstotkih prometa, ki nanjo odpade.

Stane Gorjanc je dejal, da moramo vztrajati, da bomo zgradili celotno cesto, čeprav po odsekih. Če bi se odpovedali tej cesti, bi se odrekli tudi svoji vlogi v Srednji Evropi.

Predsednik republiške gospodarske zbornice Leopold Krese je dejal, da je treba vztrajati, da se zakon, ki ga je sprejela republiška skupščina, izvede do kraja.

V dosedanjem razvoju smo nešteto pristajali na razne kompromise, ker smo pokazali razumevanje za položaj na drugih območjih v državi. Sedaj pa ni več nobene potrebe, da pristajamo na kompromise, ker gre tu v tem primeru za koristi celotne Jugoslavije. Znano je, da turizem rešuje našo plačilno bilanco, ato se moramo pri vlaganju v ceste odločiti za tisto, kar bo več prineslo in hitreje. Reforma smo resno vzeli in jugoslovanski skupnosti čedalje več prispevamo. Ob tem pa smo z lastnimi sredstvi zgradili koprsko železnico, luko in razne ceste. Odpovedali smo se raznim nerentabilnim investicijam. Takih primerov drugod ni. Federacija se naprej financira razne investicije. Nas pa naj vsaj ne ovira pri naših naporih.

čin so poslali pisma predsedniku izvršnega sveta Mitji Ribičiču, predsedniku republiške skupščine Sergeju Kraigherju in predsedniku republiškega ZI Stanetu Kavčiču. Prav tako so o svojih stališčih obvestili zbor narodov in kabinet predsednika republike.

Odborniki občinske skupščine v Slovenski Bistrici so predlagali naj bi se sešla na izredno zasedanje tudi slovenska skupščina.

Razgovor z direktorjem podjetja "Projekt — nizke zgradbe" inž. Marjanom Kranjem, ki je pravzaprav bedel nad projekti za slovensko hitro cesto.

"...je mislila Mednarodne banke med svojim obiskom 6. novembra 1968 v Sloveniji pregledala osnovo za tehnično dokumentacijo. Zmenili smo se, da bo prišel odsek Vrhnika—Postojna v prvo tranšo in da bomo pripravili glavni projekt do l. nižaja, odseka Postojna—Razdrto in Hoče—Levec pa do 1. septembra 1969."

— Kaj so povedali strokovnjaki Mednarodne banke, ko so vas ponovno obiskali februarja letos?

"Njihovi strokovnjaki so rekli, da so se dogovorili z ZIS tako, da bo dobil drugo tranšo tisti, ki bo imel do 1. septembra 1969 gotov glavni projekt. Slovenski projektanti smo se zavezali, da bomo predali Cestnemu skladu SRS glavni projekt že 15 dni prej, zato so naši ljudje delali od zore do mraka, vse praznike in brez dopustov.

Opravljeno bo fantastično delo, saj bomo do 15. avgusta pripravili glavni projekt za obe varianti, štiripasovnico in dvopasovnico!"

"Na pobudo strokovnjakov Mednarodne banke smo se obvezali, da bomo do istega roka izdelali še projekt Postojna—Senozec. Če pokažemo naše delo na mizo in vsi ostali projektanti skupaj, sem prepričan, da imamo več napravljene. Strokovnjaki Mednarodne banke so med

Izjava slovenske vlade

Na omenjeni izredni seji je Izvršni svet Slovenije sprejel in objavil izjerno izjavo, iz katere povzemamo glavne točke:

— da je Zvezni izvršni svet uvrstil na prvo mesto cestni odsek Hoče—Levec in Vrhnika—Postojna v spisek zahtevo za posojilo, ki naj se predloži Mednarodni banki za obnovo in razvoj že s sklepom, sprejetim na seji dne 24. julija 1968;

— da so eksperti Mednarodne banke za obnovo in razvoj oba odseka ocenili za ekonomsko utemeljena in sami predlagali podaljšanje gradnje odseka Vrhnika—Postojna do razvejišča v Razdrtem;

— da je ZIS na sejah dne 27. 12. 1968 in 26. 3. 1969 ponovno potrdil svoj prejšnji sklep, na podlagi katerega je bilo predvideno, da se bo predložilo Mednarodni banki vseh sedem projektov, med njimi tudi odseka Hoče—Levec in Postojna—Razdrto;

— da izvršni svet Skupščine SRS ni bil obveščen o tem, da bo na seji ZIS dne 16. in 17. 7. 1969 obravnavano vprašanje predlogov Mednarodni banki za novo tranšo posojila za modernizacijo cest.

Izvršni svet je sicer bil obveščen o seji, vendar niti v dnevnem redu, niti v prejetem gradivu obravnava tega vprašanja ni bila omenjena. Informacija o izbiri projektov te ceste, ki naj bi se financirali iz IV. posojila Mednarodne banke je bila predložena kot 31. točka dnevnega reda šele na sami seji in je bil on njej republiški izvršni svet seznanjen šele iz zapisnika seje ZIS.

Izvršni svet nadalje ugotavlja:

— da je gradnja in modernizacija ceste Sentilj — Nova Gorica izrednega pomena za ekonomski, zlasti prometni in turistični razvoj Jugoslavije ter povezanost Slovenije z drugimi našimi republikami;

— da je ta prometna žila najbolj naravna povezava Jugoslavije z zahodno Evropo, saj vstopa in izstopa prek nje in ostalih mejnih prehodov v Sloveniji 97 odst. vozil, 95 odst. potnikov in 50 odst. tovora od vseh vstopov oziroma izstopov v Jugoslaviji;

— da ima ta cesta tudi poseben mednarodni pomen, saj je najnaravnejša povezava zahodne Evrope z jugovzhodom ter Pad-

Protesti iz vse Slovenije

"Zemljepisna lega Slovenije in njena prometna vloga, ki jo ima za vso Jugoslavijo in tudi Evropo, je zaradi skromnih naravnih bogastev ena redkih komparativnih prednosti nasproti ostalim republikam. Spričo sodobnega ritma izgradnje modernih komunikacij v Evropi in boja za prometne tokove ne pomeni zavlačevanje ali oviranje izgradnje avtoceste Sentilj—Gorica le odzemati Sloveniji njeno prometno vlogo, marveč tudi nepopravljivo gospodarsko škodo za vso jugoslovansko skupnost.

Pri tem vprašanju je pomembno nekaj drugega, in sicer to, da zvezni izvršni svet nima kaj obljubljeni. Odločati mora po načelih dobrega gospodarja, ki mora upoštevati ekonomski račun, obremeni in dejanske potrebe. Odločati mora tudi pri investicijah v infrastrukturo v smislu reforme, ne sme pa teh načel opustiti pri ključnih investicijah v državi.

Končno moramo obsoditi tudi način, s katerim je bilo to sporočeno naši javnosti.

Ali je to način, s katerim se sporoča narodu odločitev, ki je

zanj življenjskega pomena?"

RUDI SIMAC, predsednik obč. skupščine Nova Gorica

Odločitev zveznega izvršnega sveta, da je izločil iz prioritete liste gradnje oziroma udeležbo mednarodnega financiranja odseka hitre ceste Hoče—Levec in Postojna—Razdrto, je tudi v Celju in širšem celjskem področju rodila val ogorčenja in protestov. Tako je prišlo danes v Celju ne samo do izrednega sestanka odbornikov, poslancev in predstavnikov vodstev družbeno političnih organizacij občine Celje, Sentjur in Slovenske Konjice.

"Od slovenskih zveznih poslancev v zboru narodov pa zahtevamo, da odločno vztrajajo pri uresničevanju odloka skupščine SRS ter v primeru skrajnega nerazumevanja tudi razmislijo o možnostih vprašanja nezaupnice ZIS," so napisali v protestnem pismu.

LJUBLJANA, 30. jul. — Danes se je pod predsedstvom Alojza Zoklja sestala na sejo upravni odbor republiškega cestnega sklada.

"Upravni odbor je na seji skle-

DR. CIRIL ŽEBOT: SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI-DRUGA KNJIGA.

Univ. prof. dr. Ciril Žebot je napisal in izdal svojo drugo knjigo o Sloveniji. Na čelo knjige je napisal svoj namen: "Dokler v Sloveniji ne bo prepovedal svoboden pluralizem tiska, radia, TV, zborovanj in organizacij, bodo Slovenci v svetu še naprej vztrajno razpravljali o problemih slovenske samostojnosti in demokratizacije in to v zavesti, da s tem pomagajo Sloveniji, iz katere so izšli in ki ji želijo najboljše. To bodo vršili z vidika slovenske stvarnosti in z močjo umskih argumentov ter tako, da bo njih razpravljanje dosegljivo tudi Slovincem v Sloveniji. To je naša skupna slovenska pravica in dolžnost." S strogo objektivnostjo, obsežnim znanjem in velikim pogumom nadaljuje v njej analize slovenskega "včera in danes" in kaže narodu njegovo pot v bodočnost.

V svoji prvi knjigi je razvil načela aktivne razvojnosti, to je zavestnega in podpiranega razvoja k uresničenju slovenske suverenosti in demokracije. Trdi, da Slovenci lahko sprejemamo razvojna načela socializma, samoupravljanja in enakopravnosti narodov kot osnovo za nadaljnji razvoj k samostojnosti Slovenije in k svobodi Slovincem. Samo ta načela je treba res razvijati v ustavni zakonodajni, upravnih in samoupravnih praksi. Aktivna razvojnost je zato daleč od komformizma i od miroljubnega sožitja.

To so dobro razumeli stalinistični zagovorniki monopola partije in beograjski jugocentralisti. Pred knjigo jih je postalo tako strah da so jo prepovedali. Moč argumentov pa je bila močnejša od prepovedi. Knjiga se je med narodom razširila sprejel je njegove ideje da so bili komunistični prvaki in režimski tisk prisiljeni, s knjigo polemizirati. S tem pa je bil javno prekinjen molk, s katerim so hoteli komunisti za vedno prekriti emigracijo svobodnih Slovincem. Se več! Ideje knjige se danes že čutijo tudi v izjavah predstavnikov slovenske vlade ki govore — seveda s komunističnim izrazoslovjem — o socialistični poti k enakopravnosti slovenski državnosti in o skrbi za njenih izpolnjevanje in utrjevanje slovenske nacionalne samobitnosti, da bomo dosegli moderno in učinkovito slovensko narodno skupnost ki mora dobiti svoje mesto v okviru jugoslovanske in evropske stvarnosti.

Druga knjiga dopolnjuje in presega prvo tako po vsebinskih in časovnih razsežnostih slovenskega razvoja. Ob obletnicah važnih zgodovinskih dogodkov skuša vračati Slovincem k virom slovenstva, da si ob njih osvežijo spomin na pozabljena ali ponarejena dejstva slovenske preteklosti. Ugotavlja kako velik pomen je imelo za Slovence pokristjanjenje, prikazuje stoddvajsetno prisotnost zahteve po slovenski državi v naši narodno-

politični zgodovini, kaže na evrotočno slovensko demokratično preteklost, ki jo je nasilno pretrgala sestojanarska diktatura, na napake, ki so pripomogle, da se je posročilo peščici komunistov izvesti nesrečno revolucijo in nad narodom zavladati s že skoro petindvajsetletno diktaturo. Razčlenjuje dosežke in ovire sodobnega slovenskega družbenega, političnega gospodarskega in ustavnega razvoja, kaže na premike in mišljenja in hotenja Slovincem — tudi komunistov. Omenja primerjalna spoznanja in vtise iz potovanja po Češko-slovaški ravno v času njenih junaskih naporov za razvojno in pospešeno demokratizacijo in federalizacijo, ki jih je nasilno pretrgala sovjetska okupacija. Raziskuje možnosti in dosežke v razvoju raztotalitarjenja komunističnega sistema. Razčljuje pojme ki jih danes doma mnogi uporabljajo, a so jim spremenili njihov smisel in s tem ustvarili drugo hovno zmedo.

Postavlja konkretne predloge za zahteve, ki jih moramo sprejeti vsi Slovenci, če hočemo dosegti izvirno slovensko suverenost kot politični pogoj za neovirano kulturno in gospodarsko rast slovenskega naroda za enakopravno udeleževanje v svobodo in ustvarjalne možnosti vseh Slovincem. Za tako potrebni skupni nastop vseh Slovincem pa morajo biti izpolnjeni gotovi predpogoji, ki jih knjiga našteva.

Nesreča komunistične revolucije in diktature

Sestojanarski udar je pretrgal s sistematično slovensko demokratsko prakso, ki se je že bližala cilju slovenske suverenosti na vseh stopnjah družbenega in narodnega življenja. S tem je oslabil slovensko narodno-politično skupnost in ljudsko kohezivnost, da je v času vojne katastrofe uspelo peščici stalinistov nekaj tako demokratični narod kot so Slovenci pahniti v medsebojno sovraštvo in pobijanje, ki je peljalo v povojno diktaturo po sovjetskem vzgledu. Brez njega partija ne bi mogla improvizirati OF, vnesti sistematično bratomorstvo kot način političnega uveljavljanja nad okupiranim narodom ter nad ozemelsko okrnjeno povojno republiko Slovenijo priključiti zlo stalinističnega nasilja in jugocentrizma.

Nekomunistična večina Slovincem med vojno in okupacijo ni mogla zaupati borbe za svojo osvoboditev OF ne samo zaradi Stalin-Hitlerjevega pakta, ampak tudi zaradi partijske zlorabe slovenskega okupacijskega trpljenja in osvobodilnih težav za stalinistične cilje z stalinističnimi načini. To je najgloblji razlog, ki je narekoval nekomunistični večini Slovincem, naj slovenske osvoboditve ne zaupajo partijski OF.

Kako prav so imeli, je kmalu pokazalo dejstvo, da je partija zgodaj prisilila svoje nepartijske

soustanovitelje OF, da so se morali odpovedati svoji samostojnosti in si se danes lasti izključni monopol nad vsem osnovnim političnim odločanjem in o usodi slovenskega naroda.

Tako se je za partijske cilje zgubilo tisoče slovenskih življenj in neizmerno premoženja. Zedinjena Slovenija je bila prikrajšana svoboda, "osvobojenih" Slovincem pa odložena.

Nad povojnim grobiščem stoletnih slovenskih dosežkov pa ni zavladala neka napredna ali vsaj avtonomna oblast slovenske partije v Ljubljani, temveč totalitarna in neslovenska diktatura jugopartijske iz Beograda. Komunistični stalinizem se je spojil z beograjskim jugo-centralizmom.

Tragika je pa še večja, ker se je sama partija odpovedala takratnemu stalinističnemu cilju. Ko je partija uničila vse nepartijske, je začela borbo sama s seboj — reformiranje in zopet reformiranje starih partijskih deformacij in njenih vedno novih napak, ker partija zatira vsako možnost izvenpartijske politične kritike in alternative.

Iz ruševin jugo-stalinizma se Slovenija še ni mogla dvigniti niti gospodarsko, kulturno ustvarjalno in ljudsko prosvetno. Vse življenje je še vedno vključeno v ožino režimske dopuščenosti in nadziranih ustanov. Šele danes, po dvajsetih letih popolne politične nesvobode, se današnja Slovenija zopet polagamo notranje

osvoboda in išče svoje resitve programu suverene slovenske države. Če je, da se slovenska partija dokončno zave, da se ne stavlja razvoju danes vali prek vseh ostankov stalinizma k v dno večjemu samoodločanju i odločanju.

Dosežki in ne-dosežki razvoja raztotalitarjenja

Komunistični totalitarizem t končan ali z nasilnim zunanjim posegom ali z notranjim razkrjenjem, ali pa z razvojem raztotalitarjenja. Dr. Žebota zanima prevesem ta zadnja možnost.

Razvoj raztotalitarjenja mo teži v dve osnovne smeri: k d. politizaciji družbenega odločanja in udeleževanja, ter k razširjenju udeležbe pri političnem odločanju.

1. V kolikor moramo govoriti depolitizaciji družbenega življenja v Sloveniji, bi lahko ugotovili, da je doseženo neko avtonomno odločanje na nekaterih področjih družbene dejavnosti.

Cerkev hočejo sicer še vedno omejevati na golo bogoslužno delavnost, — tako je na primer po zivala SDLZS lanske leto slovensko Cerkev, naj se umakne spet nazaj za zidove božjih hramov — vendar pa je mogoče opaziti le nekoliko večjo prostost cerkve nega življenja.

Svoboda znanosti in umetnosti je sicer še vedno partijsko-ideološko omejena in sredstva obveščanja imajo še ozko omejen okvir svobodnega delovanja, ven-

dar je pa le mogoče opaziti v slovenskem tisku večjo informativnost in različnost.

V gospodarskih, poklicnih in kulturnih organizacijah — v kolikor so dovoljene — se uveljavlja večja mera samopravnosti in notranje demokracije.

Gospodarstvo je po marksističnem nauku najpomembnejši dejavnik družbenega življenja. Do danes je podrejeno političnemu upravljanju partije. Sedaj pa prodira delna depolitizacija tudi v gospodarstvo ker postajajo podjetja avtonomne enice v širšem sistemu družbenega samoupravljanja.

Jeziški posameznih narodov so danes bližji medsebojni enakopravnosti.

Slovenske meje so odprte naraven in navznoter. Ves tisk slovenske politične emigracije je sicer zakonito prepovedan, a vendar so začeli njeno kritiko rahlo upoštevati.

Ti znaki skromnega razvoja na družbenem področju pa niso politično zavarovani in so odvisni popolnoma od volje partije. Tako ostaja v bistvu vse nespremenjeno.

2. Pri razširjanju udeležbe pri političnem odločanju, tudi na nekomunistične Slovence, pa ni nobenih zanesljivih dosežkov. Zveza komunistov Slovenije drži v svojih rokah monopol političnega odločanja. Samo ona obvlada vse oblastvene položaje, samo

(dalje na 4. strani)

Nezaslišano gospodarsko izigranje Slovenije

(nadaljevanje s 3. strani)

svojim pregledom pohvalili naše delo in tudi predlagali, da bi mi v njihovem imenu izvršili revizijo ostalih projektov. Sicer pa je tudi slovenski izvršni svet, da bi bili naši projekti zares na evropski ravni, organiziral mednarodno revizijsko komisijo, ki je bila v Sloveniji od 6. do 8. maja in pregledala naše projekte Hoče-Levec in Vrhnika—Senožeče. Dr. Johannes Schlums (Stuttgart), dr. Bruno Farachi (Rim), dr. Gunther Fornara (Celovec), prof. Miroslav Marković (Beograd), dr. Matteo Maternini (Trst) in dr. Rob Ruckli (Bern) so dali najboljšo oceno o našem delu.

• — Kaj pe povzročila odločitev ZIS?

„Ves koncept se je začel lomiti. Skupščina SR Slovenije je odobrila projektiranje slovenskega cestnega križiča in za vsem stoji slovenska gradbena industrija, ki se je pripravljala za začetek gradnje, se odločila za nakup strojev in mehanizacije. Mislim, da lahko pride do velikih problemov v slovenskem gospodarstvu, če ne bomo začeli z gradnjo hitre ceste. Naši sosedje nimajo takšnih zastojev. Mi bomo kmalu kot rezervat, obkrožen z avtomobilskimi cestami. Rečem lahko samo to, da bodo slovenski projektanti 15. avgusta izročili glavne projekte za odseke Hoče—Levec in Vrhnika—Senožeče, vse ostalo pa je seveda odvisno od ZIS!“

MARIBOR, 30. jul. Maribor se ni doživel tako razburljive in od-

Kako se izgovarja Bibičič

„Povsem se strinjam z odločnimi stališči delovnih ljudi v Sloveniji, da je nujno izgradnjo cest hitreje nadaljevati,“ je povedal Mitja Ribičič.

Vseh cest pa ni mogoče graditi hkrati. Zato je bilo treba upoštevati še: kakšne si možnosti vsake republike, da zbere za graditev ceste 60 odstotkov svojih sredstev, dalje kako so pripravljene projekti, ali ustrezajo mednarodnim standardom, da jih bodo strokovnjaki mednarodne banke potrdili, in končno, v kakšnih tranšah bo mednarodna banka dala posojila. Zvezni izvršni svet je sprejel stališče, da bo dal jamstvo za tista posojila, kjer so dani pogoji za polno kritje investicije z udeležbo republike. Glede vseh teh pogojev ima Slovenija gotovo prednost.

V tretjo tranšo posojila so prišle tri ceste, in sicer: Vrhnika—Postojna, Zagreb—Karlovac in Gostivar—Kičevo. V tej tranši posojila je bila s precejšnjim odstotkom udeležena republika Slovenija.

O nadaljnji graditvi cest se je treba po zgoraj omenjenih kriterijih odločiti pred vsako novo tranšo posojila.

Zvezna sekretariata za finance in gospodarstvo sta pripravila predlog, naj bi za to tranšo posojila uvrstili predvsem projekte za predvidene ceste iz tistih republik, ki niso bile zajete v tretji tranši posojila.

Po mnenju predsednika Mitje Ribičiča je na cesti Nova Gorica—Sentilj odsek Hoče—Levec po prometu in ekonomski upravičenosti gotovo med tistimi, ki jih je treba takoj graditi. Toda, na seji zveznega izvršnega sveta je bilo soglasno sprejeto stališče, naj bodo pri četrti tranši upoštevane republike, ki niso prišle na vrsto v tretji tranši posojila.

„Obstoječega sklepa zvezni izvršni svet ne more in ne sme spremeniti, ker bi to zavleklo razgovore z mednarodno banko...“

Na koncu pogovora z novinarji je predsednik Mitja Ribičič dejal, da je zvezni izvršni svet kolektiv-

no telo, ki dela na podlagi argumentov in dogovorjanja z vsemi republikami. Kot njegov predsednik mora voditi jugoslovansko politiko v interesu reforme, ker je prepričan, da je to tudi v skladu z interesi razvoja republike Slovenije.

Ribičič je dal gornjo izjavo dva tedna po skrivnostni odločitvi v Beogradu potem, ko se je že vsa Slovenija dvignila v protest. Na njegovo kontradiktorno izgovorjanje, ki je bilo objavljeno 2. avgusta, je že 3. avgusta v DELU odgovorila dr. Mara Bešter, dekan gospodarske fakultete v Ljubljani:

„Če je bil sklep ZIS za Slovenijo veliko presenečenje, potem je bila še večje presenečenje izjava predsednika ZIS tovariša Ribičiča. Tovariš Ribičič je v svojih treh, po načinu dokaj različnih izjavah 1. avgusta pojasnil kriterij, ki ga je ZIS uporabil pri odločitvi o prioritetni listi za kompetiranje pri Mednarodni banki: ZIS je upošteval, kot je rekel predsednik, pri svoji odločitvi načelo paritete med republikami.“

Tovariš predsedniku bi zato nujno želela postaviti vprašanje, kako vsakljuje to svojo izjavo z načeli reforme in gospodarjenja sploh, ko smo ponovno in ponovno podčrtavali, glede na težke in drage izkušnje naše investicijske politike v predreformnem razdobju, da je treba napraviti konec političnim investicijam in da je treba investirati tja, kjer bo učinkovitost naložb največja. V tem predsednikov kriterij paritete je tako v očitnem nasprotju z načeli reforme in se v ničemer ne razlikuje od kriterijev, ki jih je uporabljala zvezna administracija v dobi administrativne distribucije investicijskih sredstev.

Ves problem pa dobiva še prav posebno težo v luči naše visoke zadolženosti v tujini. Dospela odplačila dolgova znašajo v letošnjem letu 320 milijonov dolarjev in bodo tako absorbirala celotni izredno uspel devizni priliv iz turizma.“

Politične posledice

„Ob tem nastaja tudi hud politični problem“ — so menili na protestnem zborovanju v Mariboru. „Udeleženci pa so se hkrati odločno ogradili od vseh poskusov tistih sil, ki želijo to zadevo izkoristiti za špekulativne namene in v netenje sovražnika“ — tako pristavlja poročevalec v DELU z dne 1. avgusta. Toda cela vrsta nadaljnjih poročil o slovenskem protestnem gibanju, ki

čeno v izjavi za javnost, da neargumentirani sklepi, sprejeti po nesamoupravni poti, lahko zelo otežkočijo normalno politično delovanje.

Protestom slovenske javnosti se pridružujejo tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, predsedniki občinskih skupščin in nekateri poslanci na Gorenjskem, ki so se danes sestali v Kranju. Zveznim in republičkim organom so med drugim zastavili vprašanje, kako je mogoče, da zvezni izvršni svet sprejme tak sklep v odsotnosti slovenskih članov ZIS v trenutku, ko so republički ključni tako pomembni za sestavo zveznih organov.

***

„Slavnik“ Koper — Direktor Andrej Verbič:

„Razburjenje zaradi nerazumljivega sklepa ZIS ne bo prispevalo k odnosom med jugoslovanskimi narodi. Čas je že, da se razčistijo odnosi med republikami in federacijo. Ne gre le za denar: med nami plahni zaupanje! V podjetju govore le o tem. „Če nismo sposobni zagovarjati svojih utemeljenih gospodarskih zahtev, odstopimo!“ Kaj delajo naši v Beogradu, da takih nerazumljivih ukrepov ne znajo preprečiti?“, tako govore.“

***

Predsednik mestne skupščine Ljubljane inž. Miha Košak je skupaj s predsedniki mestnih občinskih skupščin in družbenopolitičnih organizacij Ljubljane danes sklical tiskovno konferenco kot izraz ogorčenja vse Ljubljane zoper nerazumljiv sklep ZIS.

Tako kot vsa Slovenija čuti tudi Ljubljana ki že ves čas odločno podpira usmeritev slovenskega izvršnega sveta k večji integraciji slovenskega gospodarskega in družbenega življenja, da je dobila od zveznega izvršnega sveta moralno kufuro. Ta ne bo pozabljena, četudi bi v federaciji prevzeli na svoje rame celotno rekonstrukcijo slovenskega cestnega križiča. Politične škode, ki izvira iz birokratskih metod tako uprave kot same zvezne vlade, naj se ZIS zave in krivce nemudoma odstrani, je med drugim dejal predsednik inž. Košak.

***

DELO 2. in 3. avgusta je o kritičnem sporu objavilo dva uvodnika iz katerih posnemamo:

Zato je šlo toliko kot za ceno tudi za to, da bi v naši družbi nemudoma in za zmeraj odpravili prakso, ki na splošno sicer na veliko poudarja in priznava neizbežnost novih, samoupravljalških pravil obnašanja, v posameznih, dokaj pogosto zelo pomembnih odločitvah pa na to pozablja in podlega starim navadam in oblikam vodenja ter odločanja.

Hkrati s tem pa je tudi nedvoumno potrđila, kako je ta naša družba občutljiva in nepopustljiva do vseh tistih poskusov in primerov, ki bi skušali kakorkoli negirati ali razvrednotiti posamezne samoupravne dogovore in odločitve na način, ki je v nasprotju s proklamiranimi principi in oblikami samoupravnega razreševanja in urejanja posameznih vprašanj. Se zlasti tudi tistih vprašanj, ki zadevajo odnose med republikami in federacijo ter samoupravne odnose znotraj posameznih republik.

Cesta je odprla tudi nekatera širša vprašanja, ki zadevajo položaj in odnose naše republike v širši jugoslovanski skupnosti in ki so že dolgo aktualna.

Izvršni svet navaja npr., da je Slovenija od vseh sredstev federacije, namenjenih za gradnjo cest v Jugoslaviji prejela v obdobju 1956-69 samo 3,4 odstotka. Pri tem pa je izključno s svojimi sredstvi zgradila vrsto pomembnih infrastrukturnih objektov.

In kot je na nedavnem zasedanju republiške skupščine to s številkami osvetlil predsednik republiške gospodarske zbornice, hkrati dajate Slovenije v dohodkih federacije neprestano rastejo, in to bolj kot v jugoslovanskem povprečju. Ob tem pa je zastarelost osnovnih sredstev v naši republiki največja in tudi mi imamo zaostala območja, tu di tako, v katerih nismo v 25 letih praktično investirali ničesar.

Hkrati pa bi ob novem srednjeročnem planu naša republika

Dr. C. Žebot: Slovenija včeraj danes

in jutri — druga knjiga

(nadaljevanje s 4. strani)

ona vodi ves mehanizem SDLZS in vseh samoupravnih ustanov.

Kot model dosežek razvoja bi mogoče lahko omenili nekoliko razmah federalizma, ker se je politično odločanje po republikah le malo povečalo.

Zdi se, da se v Sloveniji tudi rešim že zaveda nujnosti politične liberalizacije in da je spre-

morala jasno postaviti tudi vprašanje revizije njenih gmotnih obveznosti do federacije.

Predsednik občinskega sindikalnega sveta Maribor Slavko Ožbolt je izjavil, da pozitivno ocenjuje izjavo republiškega izvršnega sveta in njegovo odločnost, da se ta krivica Sloveniji popravi. Poudaril je, da stoji za stališčem republiškega izvršnega sveta celotna slovenska javnost, ki še nikoli ni bila tako enotna in odločna kot v tem primeru.

Sekretar občinske konference SDLZ Maribor Stane Gavez je poudaril, da je odločno stališče republiškega izvršnega sveta odraz splošnega političnega razpoloženja v Sloveniji. Ljudje se vprašujejo, zakaj ZIS tako dolgo molči. Položaj na terenu po postal še težji, kolikor SIZ ne bo prekinil politične in se hitro sestal, da bi popravil svoj zadnji sklep o obeh cestnih odsekih.“

Sekretariat CK Zveze komunistov Slovenije pa je na „razširjenih“ seji dne 31. julija tako-le ocenil politični značaj in posledice protislovenske odločitve v Beogradu:

„Problem, ki je nastal ob zadnjem sklepu ZIS, in dani problemi dokazujejo, da je potrebno v Jugoslaviji kot večnacionalni skupnosti razvijati metodo strpnega, odkritega in enakopravnega dogovarjanja in medsebojnega razumevanja. Praksa, ki se zrcali v zadnjem sklepu ZIS kaže, da ni tako. Pojavljajo se stare, preživele metode, ki niso v skladu s politiko IX. kongresa ZKJ in gospodarske ter družbene reforme.“

Na razširjeni seji sekretariata so opozorili na škodljive posledice, ki jih ima takšna praksa za razvoj odnosov med republikami, med republikami in federacijo ter med federacijo in republikami. Le-ta objektivno spodbuja razne nacionalistične, sovinstične in druge negativne težnje, ki se prilepajo na pozitivne namele delovnih ljudi. Sekretariat je prepričan, da se bodo komunisti in delovni ljudje znali odločno upreti takšnim težnjam, ki niso v prid socialističnemu, demokratičnemu samoupravnemu razvoju naše družbe.“

Konfederacija ali odcep?

Ob teh dogajanjih in odmevih v Sloveniji prihaja na um, kar je o političnem razvoju v Sloveniji v svojem poročilu iz Ljubljane 22. novembra 1967 napisal Richard Eder, takratni dopisnik THE NEW YORK TIMES-a v Jugoslaviji:

„Besedo konfederacija, ki je bila prej rabljena le v strogo zapuhanih pogovorih, danes Slovenci izgovarjajo brez omahovanja, celo vladni in partijski funkcionarji. Vsi so prepričani, da je za Jugoslavijo — deželo več narodov, nekateri v ostrem medsebojnem zgodovinskem sovraštvo — edina pot k mirnemu razvoju v takih odnosih, da bodo vsaj nekatere republike imele skoraj popolno samostojnost v njihovem lastnem gospodarskem in družbenem razvoju in celo glede razlage, kaj komunizem pomeni.“

Ce bi kaka politična reakcija v Beogradu hotela ustaviti ta postopni razvoj k republički samostojnosti, bi prišlo do močnega pritiska za popoln odcep od Jugoslavije. To priznavajo celo važne partijske osebnosti. Pristavljajo pa, da taka reakcija iz Beograda ni verjetna; doseđanji razvoj to potrjuje.“

Izgleda, da po 17. juliju 1969 v Sloveniji niso več tako gotovi, „da taka reakcija iz Beograda ni verjetna“. Nekaterim se celo zdi, da je „taka reakcija“ že blizu svojega dramatičnega vrhunca.

Ciril A. Žebot

Pritisk iz družbe

Samoupravljanje je bilo splošno samo lastno upravljanje „delovnih skupnosti“ v gospodarski podjetjih in družbenih službah ter deloma občin. Sedaj ga pa tolmačijo kot razširjeno udeležbo pri političnem odločanju v državnih organih, ki je bilo do sedaj izključna pravica partije.

V bistvu samoupravljanje ni nič drugega kot demokracija. Zato tudi posredno samoupravljanje ni mogoče brez možnosti izbiranja med različnimi programi in jih različnimi nosilci iz vsaj dveh medsebojno neodvisnih izbirnih organizacij.

Lani so v Ljubljani razpravljali okrog „okrogle mize“ o teoriji in praksi slovenske socialistične demokracije. Zaključke bi mogli strniti v sledeče točke: Proces demokratizacije se je začel, ko so proglasili načelo samoupravljanja, ki naj bi „prenašalo funkcijo države na družbo“. S postopnim uvajanjem tega načela so iz prejšnjih zgolj transmissijskih organizacij (Socialistične zveze, sindikatov, Zveze mladine, Zveze študentov, zveznih zbornic itd.) začeli nastajati „politični subjekti“. V okviru teh organizacij in ustanov naj bi prišlo do pluralističnega izraza tudi vse družbene pomembne „grupe“.

Razgovor sam pa je pokazal, da omenjene organizacije nimajo enakomernega vpliva in vloge in da nekatere „grupe“ kot na primer „kmetje“, sploh nimajo svojega zastopstva. Nobena od njih tudi ni dovolj samostojna. Nad vsemi temi „političnimi subjekti“ bdi namreč ZKS s svojimi „neformalnimi skupinami“, poslušajoč se svoje „idejno politične“, „avantgardne“, „integracijske“, „kohezivne“ ter „tvorno usmerjevalne“ vloge.

„Socialistično demokracijo“ je treba demokratizirati, kajti njena vsebina je samo dopustnost izvrševalnih odločanj tega, kar je že naprej partija sklenila in drugotne kritike v pripuščenih okvirjih partijskih „pomožnih sil“. Stalinistična partija je po vseh reformah še vedno monopolistična.

Isto velja tudi za SDLZS, ki ni nič drugega, kot podaljšana roka ZKS. S enim svojih zadnjih sklepov odklanja „vsak poizkus vzpostavljanja vzporednih struktur v našem družbeno-političnem sistemu“ kajti to je „vračanje na stare, v revolucionarnem boju odpravljeno stanje“.

Samoupravljanje pa ne terja samo demokratizacije, ampak tudi suverenost državo. Vse družbene skupnosti so namreč sredstvenega pomena in služijo človeku, njegovemu osebnemu življenju in ga skušajo bogatiti z različnimi oblikami medsebojno koristnega sodelovanja ljudi. V tem „sredstvenem sklopu“ pluralističnih skupnosti pa ima država kot narodno-politična skupnost edinstveni pomen, ker je narod vir in torišče posebnih kulturnih prvin človekovega bivanja. Zaradi tega in v tem obsegu je narodno-politična skupnost kakovostno pomembnejša od vseh drugih družbenih skupnosti.

Komunisti govorijo o počasnem odmiranju države, kar je pa velik nemsisel. Država je namreč dopolnilna varščina vsakega resničnega samoupravljanja. V državi in večdržavni zvezi, ki sta organizirani na osnovah pluralističnega samoupravljanja in politične demokracije v skladu z načelom medsebojne dopolnitve, zažabi tudi pojem oblasti, prisile svoj naraven pomen kot dopolnilno zagotovilo, da bodo osebne pravice vsakega človeka, medsebojne pogodbe, samoupravni dogovori in demokratične odločitve političnih skupnosti dosledno upoštewane in izvršene. V Jugoslaviji ni potrebno odpraviti državne oblasti kot dopolnilne varščine resničnega samoupravljanja, pač pa je nujno odpraviti jugo-partijski totalitarizem, etatizem, centralizem in politično izključenost.

Različne človeške skupnosti v pluralističnih merilih niso le različno različne, temveč so med njimi tudi pomembne kakovostne razlike. Zato je popolnoma brez smisla govoriti ali ravnati, kakor da bi širše in višje ljudske skupnosti bile le vsota nekaterih osnovnih „delovnih skupnosti“, ki naj bi „preko samoupravnih dogovorov“ in samoorganiziranja sčasoma nadomestile tudi narodno skupnost in državno oblast. Narod ni sestetek podjetij in družbenih služb, niti nista država in občina mehanični rezultat „delovnih svetov“. Težko se je zato znebiti vtisa, da je Kardeljeva zasnova „samoupravljanja“ in „socialistične demokracije“ kot neke vrste seštevne korporativizma, samo preračunano sredstvo za oslabotvjenje žive družbe in narodov, da bi z bledičnjem mnogoličnosti ohranjal politični monopol „vodilne partije“.

Pritisk iz gospodarstva
V kraljevini Jugoslaviji je centralizem Slovenijo davčno izrabljaj in jo ovrval v gospodarskem napredku s tem, da je onemogočil slovensko narodno samoodločanje. V komunistični Jugoslaviji je pa položaj veliko slabši, ker je postal beograjski centralizem stalinistično totalitaran. Beograd danes neposredno obvlada vso slovensko proizvodnjo, dohodek, prihranke in investicije. Z načrtnim prelivanjem gre slovenski podjetniški dohodek in kapital v „politične tovarne“ na jug. Tudi investicije, ki so ostale v Sloveniji, so bile politično, ne pa gospodarsko usmerjene.

Slovenija je v petdesetih letih gospodarsko nazadovala v primeru z deželami, s katerimi je svoj čas živel skupno v Avstro-Ogrski. Se danes ima nerazvite predele in noben resnično dosegljiv slovenski gospodarski presežek ne bi bil prevelik za razvojne potrebe teh predelov. Gospodarska zmogljivost povojne Slovenije ni upravičevala množičnega pretakanja slovenske dinarske in devizne akumulacije za infrastrukturne in tovarniške investicije izven Slovenije. To gospodarsko izžemanje je napravilo Sloveniji več škode, kot pa pomagalo k resničnemu razvoju manj razviti pokrajin na jugu.

(dalje na 5. strani)

NOVO!

DR. CIRIL ŽEBOT:

SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI
DRUGA KNJIGA

NOVO!

V Celovcu je izšla nova knjiga, v kateri prof. Žebot razglablja o pomenu sprememb v Sloveniji po izidu svoje prve knjige SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI ter analizira slovenski razvoj z vidika njegovega približevanja dvojnemu cilju: **državni enakopravnosti slovenske republike in enakopravni svobodi v slovenski družbi**. Knjiga obsega 12 poglavij, ki so obširno dokumentirana s pričevanji k glavnim ugotovitvam.

Zgodovinski okvir velikih slovenskih obletic, v katerem avtor razpravlja o slovenski sedanosti in prihodnosti, daje drugi knjigi poseben značaj življenjske konkretnosti.

Nova knjiga je naprodaj v knjigarnah na Koroškem (cena 50 šil) in Primorskem (cena 1250 lir). **Pismena naročila za vse države sprejema MOHORJEVA KNJIGARNA**, Viktringer Ring 26, Klagenfurt-Celovec, Avstrija, za ZDA in Kanado pa tudi:

Mr. Mate Resman

1089 East 68 Str.

Cleveland, Ohio, 44103, USA

CENA KNJIGE JE \$2.50 (poština vključena)

Pohitite z naročilom, kajti prva knjiga 1. 1967 (ki je bila v Jugoslaviji uradno prepovedana) je bila v nekaj mesecih razprodana!

Uprava SLOVENSKE DRŽAVE

646 Euclid Ave.

Toronto 4, Ont., Canada

IZ POPOTNE TORBE...

(vidi slike na 6. strani)

Koncem junija je Ontarijska etnična tiskovna zveza priredila v sodelovanju s Pokrajinskim oddelkom za turizem in informacije enotedenski turo v severne predele naše pokrajine.

Poleg slik, ki jih objavljamo — in te, po mojem, najboljšje prikazuje Ontario —, želim nanizati nekaj spominov s tega zanimivega in poučnega potovanja.

Potovanja se je udeležilo 34 članov, pod vodstvom urednika našega lista in g. A. Venna z oddelka za turizem. Reči moram, da sta oba imela že tri tedne pred potovanjem polne roke de-

skali indijansko rezervacijo na otoku, poznano pod imenom Moose Factory, in bolnišnico ter obiskali „domačine“ (našel sem Hercegovca z družino, ki popravljajo traktorje) in poleteli z vodnim letalom preko James in Hudson zalivov. V samem Moosonee smo imeli res tople vreme (80 stopinj F in — komarji), 100 milj severneje je bil še sneg, 250 milj više pa je bil Hudson zaliv še zamrznjen.

Na željo Indijancev smo imeli sestanek z njihovimi voditelji, ki so nas seznanili s svojimi težavami, se razgovarjali z njimi in dobili tudi razne „spominke“.

Problemi, ki obstajajo so skoraj

kracija ustanov in bank v zveznem središču.

Tako je ostala osrednja napa ka nerešena; zveznih odnosov ni so vskladili s proglašnim načelom izvorne suverenosti republik in pristojnosti zveze niso izvedli na podlagi pogodbeno ugotovljenih skupnih potreb in koristi vseh republik.

Povojni razvoj v srednjevzhodni Evropi je odkril da je borba nesuverenih narodov za enakopravno suverenost istočasno tudi najmočnejši dejavnik v dinamiki splošne liberalizacije in politične demokratizacije. Narodna samostojnost je kolektivna politična kategorija za ohranitev občutene narodne samobitnosti. Tej pa daje vsebino osebno ustvarjanje in voljno sodelovanje njegovih pri padnikov. Tega pa ni brez svobode. Le tako je mogoče doseči oboje: narodno suverenost in politično demokratiko.

V logičnem in praktičnem zapovrstju je na prvem mestu državna osamosvojitve Slovenije in njej nujno sledeča demokratizacija.

skracija ustanov in bank v zveznem središču.

Tako je ostala osrednja napa ka nerešena; zveznih odnosov ni so vskladili s proglašnim načelom izvorne suverenosti republik in pristojnosti zveze niso izvedli na podlagi pogodbeno ugotovljenih skupnih potreb in koristi vseh republik.

Povojni razvoj v srednjevzhodni Evropi je odkril da je borba nesuverenih narodov za enakopravno suverenost istočasno tudi najmočnejši dejavnik v dinamiki splošne liberalizacije in politične demokratizacije. Narodna samostojnost je kolektivna politična kategorija za ohranitev občutene narodne samobitnosti. Tej pa daje vsebino osebno ustvarjanje in voljno sodelovanje njegovih pri padnikov. Tega pa ni brez svobode. Le tako je mogoče doseči oboje: narodno suverenost in politično demokratiko.

V logičnem in praktičnem zapovrstju je na prvem mestu državna osamosvojitve Slovenije in njej nujno sledeča demokratizacija.

Nujna enotnost naroda

Slovenski narod bo moral v borbi za svojo osvoboditev premagati še mnogo ovir. Čim bolj bo enoten tem uspešnejša bo njegova borba. Zelo enotnost pa bo mogoče doseči če se vsi združimo na životvornih prvinah slovenstva. Te prvine so za izboljšanje v narodovi kulturni osnovi in narodni biti. Slovenska kulturna osnovna je prvinska pripadnost h krščanski kulturi. Tega ne smemo razumeti v ožjem teološko-cerkvenem smislu, niti ne smemo tega zamenjati s strankarsko-političnim slogastvom ali z osebnim oportunizmom. Gre za utrditev skupnih kulturnih temeljev, na katerih bo mogoče omikano sožitje in odprt dialog o smiselnih političnih razlikah ter oblikovanju potrebnih političnih soglasij. Slovensko enotnost more ustvariti in ohraniti le demokrasko razpravljanje in odločanje o vseh slovenskih vprašanjih brez izjeme. Slovenska narodna bit, to je odsev prepričanja in življenja ljudi, ki narod sestavljajo, pa je po svoji tradiciji globoko demokratična.

Na koncu so knjigi dodani še članki, ki jih je avtor objavil v inozemskih publikacijah in so vsebinsko v zvezi z razpravljanjem v knjigi. Ne moremo dovolj poudariti, kako zelo cenimo to avtorjevo delavnost. Knjigo zaključuje beseda o avtorju in seznam nekaterih njegovih znansstvenih del.

Posebej pa moramo še omeniti, da je knjiga pravi izbor sodobne politične literature o slovenski problematiki. Avtor dobesedno navaja mnogo mnenj in sodb domačih in inozemskih komentatorjev in s tem ne dokumentira samo svojih trditvev, ampak tudi odlično račširja informativnost knjige.

Ta skop in zelo nepopolen pogled na problematiko, o kateri razpravlja dr. Žebotova knjiga pa daje vsaj slutiti njeno aktualnost. Vsakdo, ki hoče poznati sodobno slovensko problematiko, ne bo mogel iti mimo te knjige. V slovenski politični literaturi pomeni ta knjiga realizem, svežino, ker odpira nove poglede, optimizem, ker je njen namen pokazati narodu v domovini, kako naj prežene moro, ki ga tlačijo in ovira na njegovi poti k popolni svobodi. Slovenci, ki nam je usoda naroda res pri srcu, samo želimo, da bi dr. Žebot nadaljeval s svojim delom.

Pavle Verbič

nepremosljivi, — a se mi zdi, da bi si Indijanci po svoje tudi sami morali nekaj pomagati v marsičem.

Tretji dan nas je vlak popeljal nazaj do Cochrana, od koder nas je avtobus potegnil (Northern Line) do Hearsta. Med potjo smo se ustavili če pri papirnici SFPP v Kapuskasingu, kjer je veliko število Slovencev (tudi naš urednik „odbito“ svoj „kontrakt“ s federalno vlado ob prihodu v Kanada (1948—50). Urednik S.D. je udeležencem ture obrazložil „spremenjeni“ Kapuskasin, papirnico in — način sekanja v gozdovih; danes, v razliki izpred 20 let, podirajo drevesa večinoma je z motornimi žagami...

Prespali smo v Hearstu, ki se je tudi povečal in razvil, drugi dan pa nas je vlak Algoma Central začel „vleči“ proti jugu našemu cilju nasproti: Sault Ste. Marie. Narava sama je na tem delu potovanja nudila prekrasne poglede. Ko smo zapustili kraj

izjave duhovni teror, zatira svobodo duha in mačehovski odmerja denarna sredstva za slovensko znanost in kulturo. Prav zato pa je dolžnost slovenskih razumnikov in študentov danes večja kot kdajkoli prej. Razmišljati in razumeti morajo na kopicene sodobne probleme slovenstva in kulture, stvarno morajo o njih razpravljati in se odločno zavzeti za njih rešitev. Predvsem pa morajo odločno zahtevati svobodo raziskovanja in izražanja ter gospodarsko pomnoževanje slovenske kulturni razvoj.

Na Češkoslovaškem so vodili borbo za demokratizacijo in narodno osvoboditev študentje in razumniki. Njih slovenski tovariši pa imajo v primeri z njimi to veliko prednost, da Jugoslavija ni niti okupirana, mednarodno osamljena in osamljeno ogrožena od kake zunanje vojaške sile. Zato mora sedaj Jugoslavija dokazati svetu, ali sta zvezno sožitje narodov in socialistično gospodarstvo zmožna zadovoljiti potrebe in težnje svobodnih ljudi in suverenih narodov. To je edina humana in veljavna preizkušnja vrednosti družbenih sistemov. Nasilno prevladovanje narodov v Jugoslaviji ne bo preživel Tito. Jugoslavija bo ali zveza demokratičnih republik, ali pa Jugoslavije ne bo.

Slovenija ima že nekaj lastne oblasti neko mero notranje svobode, po ustavi pa pravico do resnične demokracije in celo do odcepitve.

Knjigo je avtor posvetil slovenski univerzi v Ljubljani ob petdesetletnici njene popolne ustanovitve. S tem gotovo ni hotel pokazati samo svoje osebne hvaležnosti do univerze na kateri je študiral, ampak predvsem kako zelo ceni vlogo, ki jo ima univerza za narod.

Na koncu so knjigi dodani še članki, ki jih je avtor objavil v inozemskih publikacijah in so vsebinsko v zvezi z razpravljanjem v knjigi. Ne moremo dovolj poudariti, kako zelo cenimo to avtorjevo delavnost. Knjigo zaključuje beseda o avtorju in seznam nekaterih njegovih znansstvenih del.

Posebej pa moramo še omeniti, da je knjiga pravi izbor sodobne politične literature o slovenski problematiki. Avtor dobesedno navaja mnogo mnenj in sodb domačih in inozemskih komentatorjev in s tem ne dokumentira samo svojih trditvev, ampak tudi odlično račširja informativnost knjige.

Ta skop in zelo nepopolen pogled na problematiko, o kateri razpravlja dr. Žebotova knjiga pa daje vsaj slutiti njeno aktualnost. Vsakdo, ki hoče poznati sodobno slovensko problematiko, ne bo mogel iti mimo te knjige. V slovenski politični literaturi pomeni ta knjiga realizem, svežino, ker odpira nove poglede, optimizem, ker je njen namen pokazati narodu v domovini, kako naj prežene moro, ki ga tlačijo in ovira na njegovi poti k popolni svobodi. Slovenci, ki nam je usoda naroda res pri srcu, samo želimo, da bi dr. Žebot nadaljeval s svojim delom.

Pavle Verbič

Oba, se je železnica obdala z naravnimi lepotami kot jezera, brzice, hribi in strmine, zelenje in druge lepote. Nepopisne krasote pa so se začele od Hawk Junction dalje, ko se je vlak spustil v nepozadno lepi kanjon. Slapovi, brzice, visoke pečine — in vse to na obeh straneh hitečega vlaka. Ne veš skozi katero okno bi opazoval, da ne bi česa zamudil. Nekaj se nas je zbralo na „platoju“ zadnjega vagona, in prav smo storili. Videli smo lahko na vse strani. Clovek si niti predstavljati ne more, če stalno živi v Torontu, kakšne krasote nudi Ontario v divjini na severu.

V Sault Ste. Marie smo si ogledali papirnico Abitibi, pivovarno, turistični „kiosk“ ontarijske vlade in vališče rib, od koder za lagajo ontarijske reke in jezera z novim zarodom postvri in drugih rib. Predzadnji dan smo še obiskali „ameriški Soo“, bili navzoči pri otvoritvi novih zapornic, ki omogočajo prehod ladjam, ki so večje od 1000 čevljev iz jezera Huron v jezero Superior. Te zapornice se imenujejo Poll Lock; v promet jih je izročil guverner Michigan. Popoldne smo bili še na kosilu z guvernerjem, obiskali Baragov muzej in „Spomenik misijonarjev“ ter se odpeljali nazaj na kanadsko stran. Drugo jutro smo odpotovali preko Sudburyja in Parry Sounda z avtobusom nazaj v Toronto.

Ne le opisane kraje, tudi druge smo si ogledali in tako spoznali še nepoznane predele naše adoptirane domovine.

Povedati moram, da nas je to — šesto — potovanje privedlo v stik s kraji, ki nudijo največ užitek lovčemu in ribičem. Če ste zamudili letne počitnice, odločite se za ribolov ali — lov! Ontario vas čaka!

Vlado

Pripis. Dva tedna po tem potovanju sem z družino napravil 10-dnevno potovanje okrog jezera Superior: Toronto, Oved Sound, Tobermory (prevoz avta z ladjo) do South Baymouth na Manitoulin otoku, Espanola, Blind River, Soo, proti severu v Wawa, White River (najhladnejši kraj v Ontario), Marathon, Nipigon, Red Rock, Tunder Bay (novo ime za Port Arthur in Fort William) do slapov Kakabeka, ki so podobni Niagariskim — a manjši, in skozi ZDA na jugu jezera Superior preko Baragove dežele (obiskali Baragov grob), kjer smo uporabljali vodič, ki ga je napisal novi župnik pri torontski slovenski župniji Marije Pomagaj č.g. Tone Zrnc C.M., ki ga vsakemu toplem priporočam, ter preko Soo in Parry Sounda nazaj v Toronto. Tudi to je bilo zelo zanimivo potovanje.

V.

Minister of Tourism and Information / Province of Ontario
Queen's Park, Toronto
August 8th, 1969.

Dear Mr. Mauko,

I am indeed pleased by this opportunity to extend my best wishes to "Slovenska Država" on the occasion of its twentieth anniversary. To an oldster, twenty years might not seem like a long time, yet it represents about one-fifth the age of this young and virile nation.

"Slovenska Država" has much more than an anniversary to celebrate. What should be pointed out here is its contribution to Canada. It may be commendable for a country to open its doors to people from other lands, but without a responsible press to inform them in their own mother tongue, the process of integration would be a slow and difficult one. I am confident that your worthy newspaper, the only publication in the Slovenian language in Canada, has over the past two decades, helped to fulfill this vitally important function, and that its readers will continue to look to it for guidance.

While the British and the French were the father founders of this country, Canada could never hope to achieve any degree of greatness without a mixture of other nationalities. Speaking of Ontario in particular, the entry of Western and Eastern Europeans to our society has altered our conservative past and added a touch of gaiety to our every-day living.

We need only to look at the variety of dining and entertainment outlets now available in Toronto and our other major cities to appreciate their influence. Their colourful folk festivals, which seem to increase year after year, have indeed become tourist attractions in themselves.

Ontario's ethnic communities have contributed much to its society, and I would like once again to offer my heartiest congratulations to one of their strongest voices — "Slovenska Država" — upon reaching this, a most significant milestone in ethnic relations.

Yours sincerely,
J. A. C. Auld

August 7, 1969

Mr. Vladimir Mauko, Editor
Slovenska Država
646 Euclid Avenue
Toronto 4, Ontario

Dear Mr. Editor:

I am pleased indeed to have this opportunity to congratulate "Slovenska Država" on the occasion of its Twentieth Anniversary.

The great contribution of this newspaper to our life and times is well known to many.

Among the many and diverse services given to the community, the information and support given by way of assisting our new people who talk the Slovenian language to adjust to and become established in Canada, are inestimable.

I extend most cordial greetings and best wishes for continued and increasing success.

A Happy Twentieth Birthday!

Yours sincerely,

M. B. Dymond
M. B. Dymond, M.D.
Minister of Health

CANADA ETHNIC PRESS FEDERATION

FEDERATION DE LA PRESSE ETHNIQUE DU CANADA

Patron: His Excellency the Right Hon. Roland Michener, C.C., C.D., Governor General of Canada

1st August 1969

- HONORARY PRESIDENT
THE HONOURABLE
ALLAN MARSHALL
MINISTER OF MANPOWER
AND IMMIGRATION
- FOUNDER AND
LIFE PAST PRESIDENT
JUDGE W. J. LINDAL
WINNIPEG, MAN.
- HONORARY VICE-PRESIDENT
BERNARD TEBBINGEN
SUDBURY, ONT.
- IMMEDIATE PAST PRESIDENT
CHARLES E. DOJACK
WINNIPEG, MAN.
- PRESIDENT
DR. J. M. KIRSCHBAUM
190 YONGE ST. - 5TH FLOOR
TORONTO 7, ONT.
- FIRST VICE-PRESIDENT
LRO J. LEZACK
WINNIPEG, MAN.
- SECOND VICE-PRESIDENT
NICK CIAMARRA
MONTREAL, QUE.
- THIRD VICE-PRESIDENT
BOY MAN
VANCOUVER, B.C.
- FOURTH VICE-PRESIDENT
TORONTO, ONT.
- SECRETARY
VLADIMIR MAUKO
1115 BAY ST.
TORONTO 5, ONT.
- TREASURER
MANS-NERMAN ROEDER
1185 WOLSELEY AVE.
WINNIPEG 16, MAN.
- DIRECTORS
WINNIPEG, MAN.:
REV. SEMEN IZVEK
NIGEL WITKAM
MELGI V. PEARSON
- TORONTO, ONT.:
MRS. MARIA BRODEK
BEN AGRI
- CHAIRMAN, EDITORIAL
COMMITTEE
BEN HEYDENKORN
TORONTO, ONT.
- CHAIRMAN, ADMINISTRATIVE
COMMITTEE
JOHN H. SYRNIK
WINNIPEG, MAN.
- DIRECTORS AT LARGE
REV. M. SIFULAK
EDMONTON, ALTA.
- DR. E. W. HOYER
VANCOUVER, B.C.
- AUDITORS:
S. VEIDENBAUM
TORONTO, ONT.
- HANS A. BRODARI
WINNIPEG, MAN.

SLOVENSKA DRŽAVA
c/o Mr. Vladimir Mauko, editor
1115 Bay Street
Toronto 105, Ontario

Greetings to SLOVENSKA DRŽAVA and its editors

It is my pleasure and privilege to extend on behalf of the Canada Ethnic Press Federation my most sincere congratulations and greetings to the editors of SLOVENSKA DRŽAVA on the occasion of the 20th anniversary of this valiant fighter for freedom and democracy in Slovenia and for a great future of our new country - Canada.

Among the ethnic newspapers SLOVENSKA DRŽAVA held its place of honour and both editors, professor R. Čujes and Vladimir Mauko, have belonged among the most outstanding leaders of our Canadian ethnic community.

Personally and as the president of the Canada Ethnic Press Federation I wish to the editors of SLOVENSKA DRŽAVA that their struggle for a free and democratic Slovenia and their dedicated work for social justice and equality in Canada be blessed by the Lord and be successful.

J. Kirschbaum
Dr. J. Kirschbaum,
President

... A PLACE TO LIVE ...

Ontario

Te slike so posnega na popotvanju, popisanem na strani 5: "Iz popotne torbe ..."

Člani Etnične tiskovine zveza na poti po severnem Ontario

Oddih v prosti naravi severa

Pri mostu reke Moosenee so mnogi izstopili

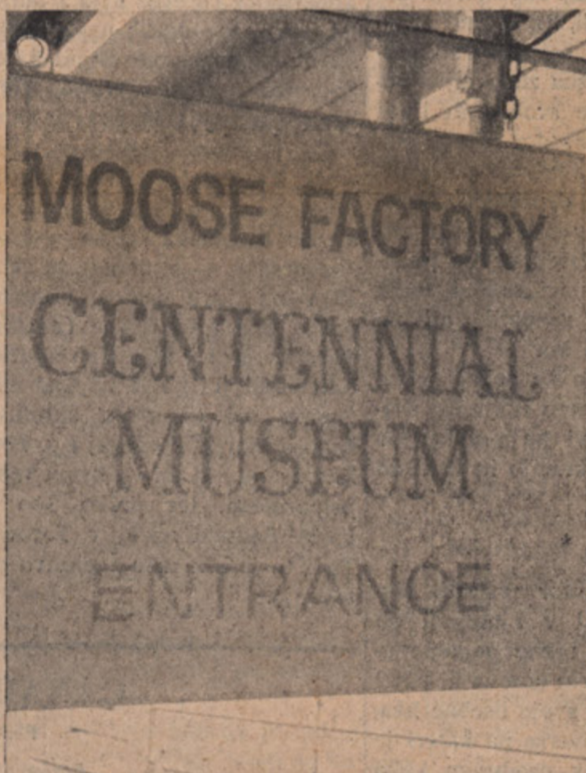
Južno od Sudburyja smo se ustavili za počitek

Izletniki so se ustavili ob cesti "69" severno od Parry Sound-a

Pogled iz letala na radasko postajo v Moosonee

Pred vhomom v lokalni indijanski muzej

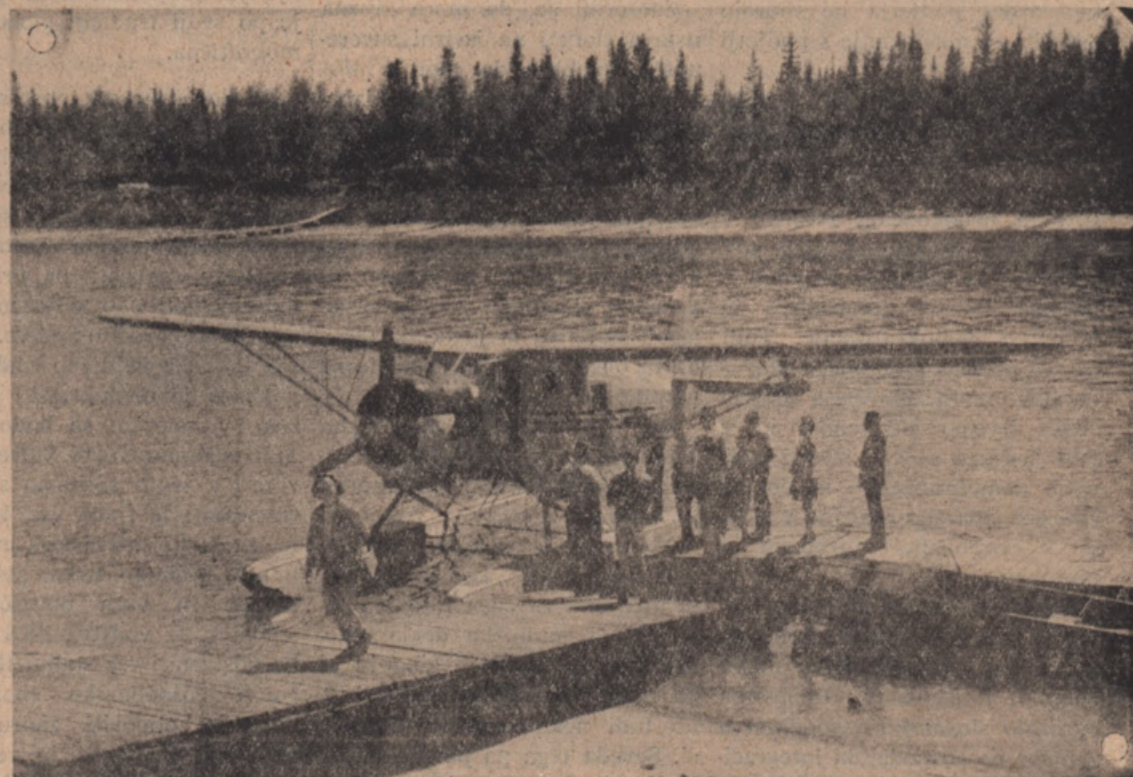
Notranščina katoliške cerkve v Moosonee—Ontario

Spomenik misionarjem (tudi škofu Baragi posvečen) v Sault Ste. Marie — Michigan

Mnogi indijanci žive še vedno v revščini

Z letalom smo izmenoma vsi poletili čez Hudson zaliv.

Primerjava „LUNA JE NASAI“
Znanstveno je ugotovljeno, da je ...

„Zavracam vse, kar prihaja z Zahoda, in pogosto tudi tisto, kar prihaja z Vzhoda, a od tam tako in tako ne pride dosti dobrega. Skratka — jaz sem Jugofil!“

Zdajle me pa na moč razburja, pa zategadelj ne delamo nobeves ta romp in pomp okrog lune, nega vika in krika in hrušča in

Cemu, zaboga, tolko direndaja, cirkusa in kravala? Saj je to že skoraj hujše, kot če bi imeli svoj kongres. Prav. Neki Armstrong bo torej stopil na Luno. Odlično, naj kar stopi. Toda, za ta podvig so se pripravljali celih deset let. Bože mili, deset let... Nas že dvajset let luna trka, Zdajle me pa na moč razburja, pa zategadelj ne delamo nobeves ta romp in pomp okrog lune, nega vika in krika in hrušča in

trusča. Rekel bi, da je luna tako rekoč naš nacionalni satelit. Za to so dokazil! Poglejte: • Znanstveno je ugotovljeno, da je luna pusta, neobdelana površina. Naši agrokombinati so potemtakem lune: kolonije! • Pravijo, da so na luni pogoji za življenje neprimerni. Potemtakem so naši upokojenci na luni doma. • Nam ni treba na luno; mi

smo že tako in tako narod astronautov. Mi vemo, kako težko je priti na mesec, ko se sami prebijamo iz meseca v mesec, tako visoko, da bi morali biti po mojih izračunih že dvakrat do trikrat na luni. • Pa tudi sicer nam je malo mar raket za astronomske podvige. Mi imamo za to — cene. In če sem čisto iskren, kaj pa

naj bi mi sploh iskali na luni. Vzeti ni več kaj, a revnih prijateljev imamo dovolj. Ampak mi smo načelni, zato bi lahko Luno zahtevali zase. • Pustite jo tudi nam. Ona je naša. Saj smo strokovnjaki za nerazvita področja. • Obljubili ji bomo lepšo prihodnost.“
Tone Fornezzi
DELO, 16. julija 1969